

Autori, ktorí zaujali

Čakanka, n. o., koncom marca uzavrela VI. ročník súťaže pôvodnej tvorby poézie a prózy Literárna cena Čakanky. Na začiatku našej cesty k autorom sme ešte nevideli jasné kontúry profilácie súťaže. Na základe predchádzajúcich ročníkov môžeme konštatovať, že súťaž sa dostala do povedomia autorov mladých, začínajúcich, i tých, ktorí píšu dlhšie, ale doteraz nenašli odvahu vyjsť na verejnosť, alebo autorov, ktorí už publikovali, a prihlásiť sa do súťaže je pre nich priestor zaujímavej vzájomnej konfrontácie, získavania nových skúseností, možnosť poznania inej formy tvorivosti.

Všetky príspevky nemohli byť prvé, ani ocenené. Chceme sa poďakovať každému, kto sa do literárnej súťaže Čakanky, n. o., prihlásil. Bez nich by nebolo zápolenia, boli by sme chudobnejší o mnohé pohľady na naše žitie... Nech je tento bulletin malou odmenou a peknou spomienkou na VI ročník.

Všetky autorské práce nemajú rovnakú úroveň, niektoré sú prvotinami a nesú stopy hľadania, iné zväzuje úsilie o pravidelný rým, ďalším chýba viac odvahy byť originálnym, niekto musí ešte prekonávať úskalía, ktoré im pripravilo slovo ako stavebný materiál, no sú aj také, ktoré si právom zaslúžia pozornosť čitateľov...

Nech je to tak či onak, bolo nám potešením čítať všetky súťažné texty, ktorých úroveň každým rokom rastie, a prostredníctvom súťaže rozsievať zrnká krásy, múdrosti a tvorivosti.

I.

Poézia

Zdenka Krištofová, Pekná jeseň

Pekná jeseň,
hľadím cez sklo.
Aj jeseň má
svoje kúzlo.
A hoci si to
nepriznám,
za oknom
vidím tvoju tvár.

Ja a môj tučný tieň na stene

Ja a môj tučný tieň na stene,
splynieme napoludnie v jedno.
Ja a môj tenký tieň na stene,
sme večer na zjedenie.

Nina Nix, Len pre dnešok

len tak sedíme oproti sebe
ceriac zuby na samotu
v tme po príliš ostrom dni
je to všetko malé
tak bezvýznamné
tak dnešné
pretože zajtrašok zmyje večerné slzy
a tá nevedomosť nám dovoľí na chvíľu predstierať
že zajtra nie je dnes

Nedopovedaná

Stále..
začínam vety tými istými slovami
ale nikdy ich nedopoviem
vždy zostanú len tak
vo vetre
a nikto mi na ne neodpovie
je to celkom bežné

Mária Kovalíková, O básni

Báseň je
odkrojený kúsok neba,
nebo je
každodenná kôrka chleba,
chlebík je
ako hudba pre pieseň
a sestrou piesne
je
b á s e ň .
Báseň je
za hrst' požehnanej slamy,
slama je zem,
so zemou sme zrastení aj my...
Báseň je nežné pohladenie mamy
prikryté farebnými snami...
Báseň je
malý výlet za zázrakom,
zázrak je život,
život je čítaná báseň
niekedy s otáznikom...

Richard R. Senček, Experimentálna

Do kúskov skla kovy zaklína,
do plášťa si vklzne blondína,
do piesku dá zrnká oxidu,
do diaľky jej lásky odídu.

Ten pomer jej v miske zaniká,
ten prvok čo hľadá básnika,
ten vzorec je čisto chemický,
ten koniec má zmyslov tisícky.

Snáď v piecke si lásku vytavíš?
Snáď šťastie, či slávu? Nanajvýš.
Snáď vášeň tam nájdeš? Objatie?
Snáď slza, či smútok skostnatie?

Ver slovám, nech horák vyhasne,
ver veršom z pier vrytých do básne,
ver srdcu, nie nehe z téglíka,
ver láske, tá sama nevzniká!

Eva Hančáková, Bábätko

Tvárička vážna, zmraštená.
Maličká bytosť. Ešte bez mena.
Motýlí trepot drobných ručičiek.
Na ubolené telo ten najlepší liek.
Jej práve narodený syn.

Sú to nezabudnuteľné chvíle.
Hrdielko sťa stonka sedmokrásy.
Krehučká hlávka,
a prvé jemné vlásky.
Hrejivý oblúk matkinho tela
objíma bytosť,
čo predtým deväť mesiacov zrela
v mäkkej kolíske útechy a lásky.
Pozerá oknom.
Úsvit už sfarbil oblohu
a medzi stromami mesiac visí.
Odkiaľ si, bábätko? Synček, či si?
Pršteky drobné, jemné a ružové,
lesklé sťa perleť.
Prišiel si včera – darček od Boha.
Nuž, vitaj na tento svet.

Katarína Jančeková, Na kopci

už zvonia
mozoľnaté ruky ťahajú za drsný povraz
poobedné svetlo
prechádza ozvenou
(vitrážou na verande)

čierny havran
unáša v šľachovitých nohách
posledné spomienky

zostanú
večne zelené

Spomenúť si

zbieram mušie krídla
uschnuté po lete
a v zime radšej chodím po špičkách;
rána sú vtedy ako
pauzy medzi nádychom a
postavením vody na čaj –
takmer nekonečné;
ak si zabudnem nastaviť budík
vždy dúfam
v jednu novú
muchu

Zlatica Roy, Lúčim sa, lúčim s tým, čo vnútiť som chcela...

Lúčim sa, lúčim s tým, čo vnútiť som chcela,

Lúčim sa, lúčim, unavená, však smelá.

Lúčim sa, odpúšťam odmietaniu Vášmu,

Lúčim sa, verím, cestu budete mať ľahšiu.

Za Vaše prínosy v existenciu vd'ačná som,

Lež vd'aka náhodilosti, veriaca intuícii, snom.

Verím životu, v jeho zámer, verím v seba,

Bez viery v to všetko sa skrátka žiť nedá.

Lúčim sa, lúčim so starým svetom,

Tým, čo hatil všetko tu i tam, kde nie som.

Lúčim sa, lúčim s poznaním odmietania,

Lúčim sa tiež s falošným pocitom tohto „zдания“.

Lúčim sa, odpúšťam, rešpektujem a v úcte mám,

Ďakujem za krátkosť, v ktorej sila je, že znám,

Znám pocit, že jediná nie som druhu svojho,

Konečne nepopierateľne strojcom šťastia svojho.

Ďakujem, vzdávam hold, odpúšťam všetkým hrám,

Energiu, chuť v poznanie, zaniietenosť, to všetko do toho dám...

Sľubujem, úprimný záujem...

Peter Šípoš, Reč zaspáva s prílivom pokory

vzdávam sa póz
vtedy mäknú prsty do významov
nezabit' tichom

často je akoby a naschvál
vnútorné počutie
vždy posunuté

o krok bud'

bud' trpezlivo tam
kde odhadzujem slabého herca
ako kvapky na talent
spája nás poetická dráma
pod perím vieš rátať skutočné
a po strihu vždy smieš

rozfúkať gestá sebavedomie
na neistote cudzie zrkadliace / zrkadliace cudzie
veľmi cudzie na mne

ešte neviem tak poľahky
som málo sčítaný
a nedôležité žltó oblečený

že neprebíjam farby
že smieš - je ako prosba

prvosienková

Alžbeta Bujdošová, Kde bolo, tam bolo

3

Dvaja idú ruka v ruke
a potom zastanú
na bozk letmý.
Ona v jeho náručí sa topí
a on jej do očí hľadí.
Padajú dole údolím.
Nepúšťajú sa,
sú stále spolu.
Len ona a on.

**„Na lásku sa budeš pozerat'
no nespoznáš ju.
Nebudeš ju cítiť.“**

Vedela, kto je ona a kto on,
no nechápala ten cit,
čo drží ich nad vodou.
„Je to láska? Takto vyzerá?“
neprestajne sa pýtala
„Majú ju oni?
Mala som ju aj ja?“

Zmluva, ale odpoveď
v sebe skrývala,
čo ona netušila
pretože na minulosť
si viac nespomínala.

II.

Próza

Monika Kubričanová, Sen

„Mami, pozri, čo sme s tatinom vyrobili,“ pribehla ku mne moja päťročná dcéra. V drobných rúčkach stískala malého koníka vyrobeného z papiera. Z jej tváričky na mňa žiarila úprimná detská radosť, ktorá prenikala celým mojím telom.

„Ten je krásny! Si šikovná. A tatino, samozrejme, tiež,“ šibalsky som sa usmiala na manžela.

„No veď preto! Už som sa takmer urazil, že ma podceňuješ,“ povedal, podišiel ku mne a objal ma okolo pása.

Malá okolo nás pobehovala so svojim papierovým kamarátom. Dlhé plavé vlásky jej teraz lietali sem a tam. Vo veľkých modrých očkách bolo vidieť žiaru šťastia.

„Po kom to dieťa je? Ty si tmavovlasý, ja tiež brunetka a ani jeden z nás nemá také belasé oči,“ šepkala som mužovi s hlavou na jeho hrudi.

„Aj ja som nad tým rozmýšľal... Nepodviedla si ma?“ – pevne ma stisol a štipol na obe líca.

„O tom nič neviem. Navyše, takéto šidlo som mohla mať len a len s tebou,“ vrátila som mu.

Jeho odpoveďou bolo pevné zovretie v náručí. Zľahka ma pobožkal na pery. Keď som bola v jeho objatí, mala som pocit, akoby zastal čas. Milovala som ho. Bol vysoký, štíhly, s havraními vlasmi a hnedými očami.

„Tatino! Tatinóó!“ – bolo počuť z obývačky.

„Chod' za tým šidlom. Je netrpezlivé po tebe,“ usmiala som sa naňho.

„Presvedčivejší by nebol ani test otcovstva,“ poznamenal s úsmevom.

Keď odišiel za malou, pustila som sa do umývania riadu. Z vedľajšej izby som počula detský smiech. Doň sa mi miešali akési zvuky, ktoré som nevedela identifikovať. Bola som šťastná. Mala som úžasnú rodinu a krásny domov. Povysávala som a chystala som sa variť obed. Odrazu som začula niečo, čo som v našom dome ešte nikdy nezačula.

„Počul si to?“ – opýtala som sa muža, keď som ho uvidela prichádzať.

„Isteže. A dost' nahlas. Naša dcéra zbožňuje jazdu na mojom chrbte. Nechaj, ja to urobím,“ povedal a vzal mi z rúk hrniec.

„Nemyslela som ju, toto som...“ Nedopovedala som. Obaja sme sa strhli na zvláštny zvuk, ktorý vychádzal zvonku. Znel ako buráčajúci dav na nejakom medzištátnom zápase.

„Teraz nevychádzaj! Nevieš, kto je vonku,“ zadržala som ho. Poslúchol a pozrel sa von z okna.

„Ale veď to sú naši susedia,“ obrátil sa ku mne.

Ani jeden z nás tomu nerozumel. Začuli sme nadávky a krik. Vzápätí k nám dobehla malá, celá uplakaná.

To už muža napálilo a rozbehol sa ku dverám.

„Moju rodinu nikto ohrozovať nebude!“ – vyhlásil.

Snažila som sa mu vtom zabrániť, ale odstrčil ma a vyšiel von. Malá sa, samozrejme, rozbehla za ním a ja tiež. To, čo sme uvideli, nás vydesilo. Pred našim domom stal dav usporiadaný do polkruhu, zložený z našich susedov, ktorí vykrikovali:

„Že sa nehanbíš chodiť po tomto svete...“

„Veď máš ženu a dieťa...“

„Ako si to mohol urobiť?!“

Ničomu som nerozumela. Z čoho ho to obviňujú? A prečo práve teraz? Po krátkych úvahách som sa rozhodla. Posunula som malú za seba, postavila som sa pred manžela a s rozhodným, hoci trochu chvejúcim sa hlasom, som zvolala:

„Z čoho ho to obviňujete? Prečo nás ohrozujete?“

„Odpusťte, ale váš manžel urobil niečo otrasné,“ odpovedal muž vpredu.

„Ak je to také strašné, prečo to nenecháte na políciu. Namiesto toho strašíte malé nevinné dieťa.“

Nevedela som, ako to môže dopadnúť. Chcela som im povedať, že ich udám, ale bála som sa, ako by mohli zareagovať. Bola som však pevne rozhodnutá brániť si svoje rodinné šťastie.

„Drahá, prosím, nechaj to na mňa. Chod' s drobčekom domov a počkajte tam na mňa,“ počula som za sebou a cítila, ako sa ma snaží odtiahnuť preč. V tej chvíli však dav zdivel. To ma utvrdilo vtom, že musím zostať. Nevedela som, čo s malou, keby sa, nebodaj, niečo stalo. Keď som znovu stála na čele svojej rodiny, ľudia sa utíšili. Malú som držala za rúčku. Cítila som, že sa chveje.

„Pretože nespáchal nič trestné. Polícia by nemala čo riešiť,“ pokračoval ten istý muž, ktorý bol asi ich hovorcom.

Dominiĸ Švaral, Mier bez tváre

(Úryvok)

Prológ

Akým veľkým či malým, akým čirim či ponurým, ako aj skazonosným vie byť obraz citov – ľudská tvár. To okno do duše, čo jedinečnosť výzoru dáva, nám obranou i prínosom vie byť. Čo na srdci, to na tvár človek citov plný zavesí a ten, čo v masku vie ju použiť, zas v zdvorilosť či pretváрку stvárnjuje šikovným úskokom. Cit a rozum riadia tvár. Či už v smútku zo studne slz odlejú, alebo z radosti, šťastia, lásky líca v jasnú červeň zahrejú. Čo však človek, ktorý skrýva si ju v tŕňach temných, by svetla dňa nenašiel ho jas? Taký skrýva bôľ či cit, bo chce sa strániť nebezpečnej úprimnosti. No takí sú aj, čo zrieknu sa citov, a tvár ukryjú jak poklad v skrýši, aby dosiahli cieľ, čo len bez ťažoby tváre dá sa nájsť. Bo i malej pery mihnutie či prižmúrenie zornice vie zničiť plány, skazu priniesť a zmeniť osud človeka.

KAPITOLA 1. Počiatok

Tak rozpovedať chcem vám, ktorí z minulosti stále sa učíte, o čine preveľkom, čo vykonal hrdina časov dávnych. Pravdu o sile dobra a o legende, ktorú zdedil som jak dar vo svojej mladosti. Čujte teda a majte otvorené nielen uši, ale i srdce, by nezabudli ste na reč moju jak na stebľa trávy mihnutie. By zas mohli ste zvest' moju vložiť aj vy do ďalších srdc na poučenie pre nich.

Dávno to bolo, keď príbeh ten sa zrodil. Vtedy ešte mohli by ste nájsť na mapách krajinu Urmilon, čo v pradávnej reči znamená NÁRUČ MIERU. Tu vedno mali korene dve kráľovstvá vznešené, oni od nepamäti zvolili si krajinu tú za domov pre rody svoje, by chovala ich po dlhé časy. Prvé, to menšie, no bohatšie na zeme poklady, sa menom vznešeným Barundar volalo. Tu národ mieru, čo pokoj miluje a vojny priečia sa srdcu jeho, rozvíjal obchod a mnohé cesty ho križovali. Po nich veľké bohatstvo v čestných obchodoch vzrastalo tu v hojnosti.

Hneď povedľa Barundaru stálo vedno druhé mohutné kráľovstvo, ktorého meno vznešené bolo Gidilon. Tam ostražitý a neoblomný ľud žil, čo známy bol staviteľským majstrovstvom a pestovaním najlepších obilnín a viniča. Majstrami boli tiež v spracovaní kovov, bo široko-dáľeko známymi zbrojmajstrami boli. Obe kráľovstvá postupne rástli do stále väčšej prosperity a moci ako strom, ktorý časom plynutia rastie a mohutnie, až kým tieň jeho nezakrýva veľkú plochu, a korene nie sú pevne v zemi vštepené. Priateľstvo a vzájomná pomoc tešili sa ich priazni, keď takto kráľovstvá vedno spolu žili. V časoch tých, o ktorých vám chcem vyrozprávať všetko v pravde, vládli veľkí dvaja vladári. V Barundare bol ocom krajiny Lizandor, kráľ múdrej mysle a čestný srdcom, milovaný bol veľmi ľuďom svojím, bo staral sa oň jak vták o svoje vtáčatka, veľmi mu ležal na srdci osud jeho krajiny. Manželkou bola mu krásna a vznešená Melindris, ktorej jemnosť dala by sa porovnať s kvitnúcim púčikom jarného kvetu. Tá porodila mu syna zdatného, statočného, so srdcom spravodlivosti milým. Menom Adelond ho nazvali. Vyrástol on do mužnosti, sily a bystrá myseľ bola mu daná do vena už od jeho zrodzenia.

V Gidilone zas Norigand vládol sťa stelesnenie moci a hrdosti. Šikovne on spravoval krajinu svoju a ľud jeho si ho ctí. On istou rukou riadil svoju otčinu. Za ženu svoju milú prijal múdru a hrdú Améliu, ktorej oči boli sťa dve lesa čistinky. V nich zračil sa jej veľký pokoj, ktorý vedel utlmiť i v dušiach búrenie. Porodila syna Norigandovi. Prvorodeného menom Dorínus nazvaného. Ten bystrou myslou vynikal a srdcom rozvážnym. Mali však aj druhé dieťa. Krásnu Liliandris, ktorá bola sťa holubička biela. Kráľovnej však smrť pri jej pôrode hodinu poslednú odbila. Dieťa bolo ponechané, no matka už nikdy k živým sa nevrátila. Kráľovo srdce zasiahol šíp bolesti a nebyť detí, ktoré mu zanechala, žiaľ by ho za milou ženou isto poslal tiež. Tie stali sa mu zmyslom jediným vo chvíľach ťažoby. Kráľ väčšmi jak Liliandris miloval staršieho Dorínia, bo väčšmi sa na matku ponášal. Väčšinu času svojho venoval svojmu synovi, pretože každá chvíľa s ním, obšťastňovala jeho srdce a zaceľovala ranu v duši. Tak roky plynuli a Dorínus v muža vyrástol. Zručný vo všetkom, čo ku kráľovskému synovi a dedičovi trónu patrí, sa ovládať naučil. Doríniovo srdce najväčšmi lov milovalo. Jeho duša cítila voľnosť a utíšenie starostí v prírode. Kráľ po vyliečení sa zo smútku neduhu znova sa snažil priateľstvo so susedným krajom rozvíjať. Preto sa aj vládari občas stretávali, by pomáhali si a radili navzájom. No osud si prichystal tvrdú skúšku pre kráľovstvá Urmilonu. Takú, ktorá mala otriast' oboma krajinami. Lizandor, Barundaru kráľ raz pozval na spoločný lov Noriganda i syna jeho Dorínia. Vedno prišli na miesto určené a s Lizandorom tiež hrdosť jeho Adelond prišiel. Dávnym zvykom bolo, čo priateľstvo má preukázať, že kráľi sa rozdelia a každý pod opateru vezme syna toho druhého, by zväzok pomoci upevnili. I rozdelili sa teda a Norigand šiel loviť s Adelondom, zatiaľ čo Lizandor zas s Doríniom. Tak hľadali Norigand s Adelondom koristiť príhodnú, ktorou popýšiť by sa mohli. Natrafili na stopu kanca ozrutného, akého ešte kráľove oči nemali možnosť zahliadnuť. Rozdelili sa teda, by dostali do pasce koristiť, čo hodná bola ostria ich oštepov. A keď kráľ sledoval stopy, čo v bahne svojho pôvodcu zrádzali, začul krik strašný, z ktorého mráz chladil ho dotykcom. I bežal hneď Norigand na najbližšie návršie, by našiel pôvod tých strastí. Vtedy výhľad mal na údolie poníže a uzrel tam mocný rieky prúd, schopný i obra poraziť v síl meraní. Ten ústil k vodopádu, ktorý strmhlav padal do ďalšieho prúdu rieky, plného smrtonosných skál na dne. Vtedy srdce kráľovo po druhýkrát, no ešte bolestnejšie, zovrel strach a smútok, aký nikdy by nečakal. Bo uzrel zmysel svoj jediný – Dorínia, poklad najmilší, jak prúd z vodopádu zhadzuje ho strmhlav smrti. A jediné, čo urobiť duša mohla zlomená v sekundách posledných, bol krik najhlbšieho žiaľu a bolesti, ktorý vyšiel z kráľových úst. Temno zastrello kráľovi myseľ a ťažoba smútku srdce zakliesnila. Zrazu aj hnev strašný a horúci jak plameň dračí prenikol do tela celého, keď uzrel pri brehu prúdu žiaľneho tú postavu, ktorej zveril v dôvere svoj jediný života zmysel. Stál tam Lizandor zhrbený, opierajúc sa o oštep, čo skazu zveri i ľudom prináša a nehybne sledoval vodopád. Nenávisť veľká hnala Noriganda dolu zrázom, by pomstil smrť syna svojho jediného a strestal zradcu, ktorý spáchal ten zločin. Jak víchrica strašná, sťa mocná búrka letných dní, dohrmel Norigand k brehu rieky. Bol neďaleko, keď Lizandor ho uzrel. Jeho srdce sa strachom zalialo a údy zatriasol mrazu dych, keď Norigand sa rútil k nemu ako býk nezdolný. Tu vyskočil na svojho koňa a oštep zahodil do diaľky, potom otočil sa a letel tryskom preč. Hnal Norigand zviera svoje, by dohnal svoju koristiť. No Lizandor mal žrebca rýchlejšieho, ktorý sťa by synom vetra bol a ocitol sa ďaleko pred kráľom Gidilonu.

Zlatica Roy, Výšiny duší spriaznených

(Úryvok)

Hlavu oprel o jej nahé ňadrá. Koľká nádhera. Kto by to bol kedy tušil, že... že práve ona, raz, jedného krásne zamatového večera. Spolu s ním, takto. Sen, ktorý pretavil sa v realitu. Ukrutne pálivú, slastnú. Vnímal jej dych. Jeho horúčosť ho vynášala do výšin. Výšin, ktoré doposiaľ nepoznal. Výšin, z ktorých nebolo návratu. Výšin, ktoré zdali sa byť nekonečnými, šťastím neslýchaným lemované. Tak impozantne, premyslene, do najmenšieho detailu...

Ohlušujúca rana. Oslepujúci útok na oči. Nevidno odrazu nič, nikde a nikoho. Zostalo ticho. Tak bezbranné, tak bezradné, tak odzbrojujúce. Zúfalstvo, ktoré rástlo každou nanosekundou. Akoby svet nikdy nenesil a nepoznal živé bytosti. Akoby svet bol svetom odrazu iným. Akoby svet ani nebol. Nikto, nič a nikde... tak náhle, tak odrazu. Zlovestné nič a alarmujúce ticho. Hrobové. Tak mlkve, že najmlkvejší z mlkvych by bol tým najhlučnejším v tejto chvíli. Sen? Predstava? Déjà-vu? Realita? Absurdita? Fatamorgána? Fatálna? Predzvesť? Mora noci nezdarnej?

Tlmené svetlo zamatového večera podtŕhalo jedinečnosť, ktorou dýchali obaja. On i ona. Dve duše, ktoré sa navzájom po takmer večnosti našli. Dve duše, ktoré prešli okolo seba, aby sa neobišli. Aby naskytlí možnosť životu preniknúť každým ich záhybom. Aby ten život uchopili do neskonalosti okamihu a nechali precitnúť. Precitnúť a precitať navzájom. Znova a znova, vždy impozantnejšie, nezabudnuteľnejšie, naplnenejšie, prehlbujúco... či prvým pohľadom, prvým slovom, či prvým dotykom duše, či objatím srdca navzájom. Vždy inak, vždy nanovo, vždy doma, a predsa nepoznane. Dýchal jej tep, dotýkal sa vône a objímal pootvorené ústa. Vnímal každý jej záchvev, každý pohyb. Žiadne súradnice neboli potrebné. Tak prenádherne nájdení navzájom, viac nebolo čo hľadať. Našli celý svet jeden v druhom. Celý svet bol pred nimi, celý svet im ležal v náručí. Tá mučivá chuť naplnenosti. Tak nadpozemsky nedotknuteľná, a predsa sa jej obaja dotkli. Dotkli a dotýkali. Vždy inak, vždy po svojom, vždy sebe dôverne, láskyplne.

Hmla...

Hmla zahaľujúca všetko vôkol. Zaodievajúca do nádhernosti ticha, jedinečnosti okamihu, jeho neopakovateľnej výnimočnosti. Zázrak, ktorý naplnil ulice oparom mliečnym, pokojom, tajomnom, kúskom zázračna, ktoré pretavilo sa do každodennosti výnimočnosti dňa. Tam kdesi v kvapkách hmlou láskaných, tam, kde i posledné zraky najjasnozrivejších nevidia viac, než umožňuje ona. Mocná vládkyňa ulíc večerných. Rozprávkový večer plný snov... splnených snov. Nič nevidno, ničím nerozptyľovaní ideme v ústrety konfrontácii so životom, so sebou samým, s vlastným životom i jeho naplnením. Zázračný klobúk, ten imaginárny, želaní pár, o to vrúcnejších, úprimnosťou nešetiac, štedriac večeru predštedrovečernému, dar útechy pokoja. Pokora však vkladá doň o čosi viac. Dary darov do darov prinavracajúc. Dívajúc sa do zrkadla, ktoré zrkadlí to najtajomnejšie v nás, sme zrazu pred sebou nahí... sami pred sebou, priveľký koláč na zjedenie, však každý spracuje ho sám. Atmosféra zvláštna,

nôtiace ticho do známo-neznáma. Rozprávka je zrazu realitou. Snívame, a predsa sme. Žijeme, a predsa vidíme. Oči zatvorené, či nie, dívame sa srdcom, dušou, nimi a nikto a nič nezaslepí nás... ak sami neprivolíme. Hriechom by bolo učiť tak a oberať ich o tú nádheru.

Kiež by noc smela...

Kiež by noc smela zachytiť úžas, v akom človeku bytostne sa naskytne pohľad výnimočný... kiež každý deň by nás obdarúval mnohými obdobnými výjavmi, či prekvapeniami. Je zima. Dych sa vznáša ako duch v plnosti priestoru. Chlad, ktorý pookrieva pocity, prebúdza duše, aj keď neraz i pod kožou hryzie... tajomné ticho, vôňa chladu, chuť zimy nepokojne sa vnárajúcej do pľúc každým, každučkým nádychom. Viem, že žijem, bytostne ma napĺňa ten pocit zvláštnosti i výnimočnej neopakovateľnosti zároveň. Áno... presne tak. Život je poklad, láska, šťastie, jedinečný dar... presne on je ten, pre ktorého sa vždy oplatí žiť, cítiť, dýchať, tešiť sa, úsmev z pier nespúšťať, či jednoducho ísť ďalej aj napriek prípadnej dočasnej nepriazni „osudu“... Je to nevybrúsený diamant. Jeho cena je však v porovnaní s ním nevyčísliteľná a vždy sa vyskytuje len v jednom jedinom a neopakovateľnom statuse či forme. Je to práve on, ktorý rozvíja, motivuje, napĺňa, prúdi či nudí, trápi i obšťastňuje, ničí či prebúdza k plnohodnotnej existencii, uspokojivo úžasnému životu.

Je to práve on, ktorý deň, čo deň sprevádza naše kroky. Ten, ktorý nás neopúšťa v dobrom či zlom. Ten, ktorý nezradí, je prítomný vždy a všade a vždy je len a len náš jediný, úžasný, fantastický, prenádherný, nezabudnuteľný, jedinečný, neopakovateľný, prenádherne neopísateľný, úsmevný a plnohodnotný. Je to ten, ktorý sa nikdy nevyhovára, že teraz to nejde. Áno, presne s ním ide vždy, všade a všetko. Nehľadá výhovorky, neschováva sa a dokonca ani nepodceňuje. Poctivo a verne kopíruje, či sprevádza každú jednu myšlienku, nápad, čin, cit... a v noci? Ani vtedy neopúšťa a verne zastáva miesto po našom boku. Je tu, vnímame ho, cítime, dýchame, ukladáme sa spolu s ním k pokojnému spánku. Je to ten, ktorý pri nás trpezlivo bdie až do rána a v momente, keď otvoríme oči nás opäť poteší svojou prítomnosťou, neochvejnou vernosťou, plnou dôverou. Je tu pre nás, stále, či chceme, či nie. Neprenasleduje, ale stráži, chráni, či vyzýva, aby ani jeden z tých prenádherne úžasných dní sa nestal absolútne premárneným, aby čo najmenej nocí zostalo bezsenných z pohnútok mihajúcich tie pozitívne, zaľúbené... Jeho ohľaduplnosť, plnosť, energickosť, nezaujatosť, a predsa neskutočne vyvinutý ochranársky inštinkt... Jeho sebadôvera i dôvera v nás. To všetko nás denne posúva vpred. Niekedy kilometrami, inokedy metrami. Či tak, či onak, vždy nás vnáša kamsi, kam jednoducho máme ísť. Či už v zmysle akcia – reakcia, či v zmysle, že všetko zlé je na čosi dobré... smerujeme, napredujeme aj keď tomu viac vzdorujeme, predsa len sa hýbeme obdobným smerom... a ak sa naše činy, city cestám životným mihajú čoraz viac, práve on je ten, ktorý na to upozorní a upozorňuje, kým sa smer neskoriguje aspoň čiastočne a „stane sa právnym“. Dar všetkých darov... Mám ho i ja. Ctený dar, sviatosť života, ľudskej existencie, nádhery pozemskej v nadpozemských dimenziách...

Simona Joryová, Posledná spoveď

(Úryvok)

Prečo? Pýtam sa, prečo práve ja som dostala do vienka ten kríž, ktorý so sebou nesiem celý život. Previnila som sa niečím? Malé, práve narodené dieťa sa predsa nemá čím previniť. Chyba rodičov? Splácam ich dlh? Keby som mala na výber, určite by som s tým nesúhlasila. Zaujímalo by ma, koľko času mi ešte zostáva. Viem, že vnúčať sa už nedožijem, aj deti sú otázne, ale stihnem v živote prežiť všetko, o čom snívam? Pf, čo to trepem, veď nemusím prežiť ani túto noc. Idem to zistiť!

* * *

Nádych. Nádych... Prečo mi nejde nadýchnuť sa? Super, moje pľúca už zas nespolupracujú

a ten hnusný hlien sa znovu pokúša prebrať nado mnou moc. Štyri hodiny nadránom. Stlačím rýchlu voľbu na telefóne a prevážam mamku do druhej izby, aby ma prišla zachrániť. Nie je to prvýkrát, ani posledný. Aj keď už mám 17 rokov, stále som odkázaná na rodiča. Smiešne.

Aj ja chcem ísť na párty, ako dnes išli skoro všetci. Teda aspoň si to myslím. Určite išli, čo by robili doma. Kde je tá mamka toľko? Dýcha sa mi ťažko. Počujem kroky. Moja spása pre dnešnú noc prichádza v podobe dýchacej masky a látky na rozpustenie hlienu. Och, ako ju len milujem, hlavne jej „úžasnú“ vôňu. Fakt si toto dávkuje do tela už celých 17 rokov?

Príde mi to ako sen. Teda skôr ako nočná mora, z ktorej niet úniku. Mamka niečo hovorí,

ale nepočúvam ju. Sústredím sa len na svoje nádychy a výdychy. Na bolesť v pľúcach, prichádza s každým novým vdychnutím. Keby sa tak dala odstrániť tá pálčivá bolesť, ale asi si nemôžem dovoliť prestať dýchať. Nie je na výber. Iba život alebo smrť. Kto by si vybral smrť? Iba blázon.

„Už sa cítiš lepšie, zlatko? Prepáč, že to trvalo tak dlho...“

Tie slová patrili mne? Asi áno, bohužiaľ, som v tejto miestnosti jediná osoba so smrteľnou chorobou, ktorá bojuje o život. Hodiny ukazujú 04:30 a moje pľúca nevládu. Azda už odchádzajú na druhý svet? To mi nemôžu urobiť, existuje tak veľa vecí, ktoré chcem uskutočniť pred smrťou. Vlastne nechcem, musím! Viem, že mi neostáva veľa času, ale toto nemôžu byť ešte posledné minúty. Vidím rozmazane. Slzy mi znovu zaplavili oči. Verné kamarátky. Už som si myslela, že zabudli, že si našli iné oči, ktoré budú zmáčať.

Mamka ma ukladá do postele. Obdivujem tú ženu, má to s chorou dospievajúcou dcérou ťažké. Byť ňou, už tu nie som. Nemala by som dostatok sily na to, aby som sa denno-denne starala o choré dieťa. Namiesto behania po obchodoch so mnou behá po doktoroch. Ale neboj, mami! Už nie nadtľho. Príde chvíľa, kedy ťa opustím a odbremením ťa od môjho kríža, ktorý musíš niesť so mnou. Mama zhasla svetlo a odišla. Zdalo sa mi, že mi ešte popriala pekné sny. Gúľam očami nad jej slepou naivitou. Samozrejme, že dnes už nebudem spať a vôbec nebudem snívať pekné sny. Nie preto, že by som nebola unavená, iba sa nechcem zobúdzat' na lapanie po dychu...

* * *

23. Presne toľko červených sedačiek sa nachádza v čakárni. Nemusím ich ani rátať. Táto čakáreň je ako môj druhý domov. Ak sa tu mesačne neocitnem trikrát, tak ani raz. Doktor Graus sa dnes „vykecáva“ dlhšie, než inokedy. Zvláštne je, že s ním v ambulancii je len mamka, pritom ja som tu tá chorá, ja tam mám byť a riešiť svoj zdravotný stav. Presne, tak je! Vyskočím z červenej sedačky, odhodlaná zaklopať na dvere, a viesť debatu spolu s nimi, ale mamka vyjde z dverí skôr, než stihnem svoj hrdinský čin spáchať. Prebehnem očami po jej tvári. Niečo je inak. Tvári sa inak. Myslím, že sa aj usmiala. Znamená tento úsmev: „Ostáva jej len pár dní, konečne budem voľná,“ alebo predsa len sa naskytila šanca v liečbe tej zákernej choroby.

Mlčky sadáme do auta a moja otázka zostáva nevy povedaná.

* * *

Som šokovaná. Po sedemnástich rokoch mi chcú meniť spôsob liečby. Vraj mi to má zabezpečiť lepší a dlhší život. Nechápem, prečo s niečím takým neprišli už skôr. Vari si nezaslúžim lepší a dlhší život ako 10, 13 či 15-ročná? Ale to je fuk. Ešte sa nebudem tešiť. Nesmiem zabúdať na fakt, že je šanca úspešnosti liečby 50 k 50. Život alebo smrť. Občas rozmýšľam, či by nebola lepšia smrť. Necítila by som viac bolesť. Vlastne by som necítila nič. Ale hlavne by bola preč bolesť. Bolesť, ktorá ma ničí. Robí moje dni neznesiteľné a škaredé. Pri otázke života a smrti nemyslím len na seba a svoje vykúpenie. Vyriešilo by sa tým veľa vecí. Mamka by mohla pokojne spať, chodiť do práce alebo na kávu s kamarátkami, minúť peniaze aj na niečo iné, než na nezmyselne drahé lieky, ktoré v konečnom dôsledku raz zlyhajú. Síce by ma nemala, ale verím, že by bola šťastná. Znovu by našla muža snov, s ktorým by bývala v krásnom malom domčeku, mali by kopu zdravých detí a psíka. Žila by naplno. Nie ja. ONA. Aj za mňa. Každý mesiac by ma prišla pozrieť na cintorín, priniesla by mi krásne voňavé kvety, posťažovala by sa na nezmyselné banality súčasného sveta a s niekoľkými slzami stekajúcimi po jej krásnej tvári by odchádzala naspäť za svojou rodinou. Ó, áno, to by bolo perfektné!

Odišla som z domu. Iba ja, môj kocúr Miťo a dýchací prístroj, bez ktorého by môj život už nebol životom. Je leto, cítim jemný vánok, ktorý mi vchádza do vlasov a pohráva sa s nimi. Tak dávno som nebola vonku. Ak nerátam 12 krokov po chodníku, ktoré musím urobiť, aby som sa od vchodových dverí presunula do auta a následných 19 krokov od auta do budovy nemocnice. Komu má taká „prechádzka“ stačiť? Dnes som si spravila vlastnú. Mám na ňu právo, dala som si ju ako darček k dnešným osemnástim narodeninám.

* * *

Monika Gregoríková, Túlavá

Otváram dvere bytu a hneď kráčam k oknu. Chcem, aby sa dnu dostal čerstvý vzduch, no ruch a farby mesta ma ohromujú. „Marcela, pod' mi, prosím, pomôcť zobrať veci z auta.“ Počujem odo dverí. „Už idem,“ zakričím a pomaly odlepím svoj zrak od tej krásy vonku. Po príchode však ihneď podídem znovu k bráne, cez ktorú vidieť všade navôkol. Daniel ma zozadu objíma a vychutnáva si ten okamih so mnou. Je to vôbec skutočné?

„Ideme von? Pod', poukazujem ti mesto.“ Pozrie na mňa a hneď vie, že neodolám. Zhrabnem malú kabelku, do ktorej dám pár potrebných vecí, a už ho ťahám so sebou a horím nedočkavosťou.

„Kam? Tento raz máš ty výhodu. Ja to tu nepoznám.“ Poviem naoko smutne. A tak ma Dano vezme za ruku a spoločne nastupujeme do šaliny, ktorá prichádza. Netušiac, ako prejde pár minút, a my už vystupujeme na asi šiestej zastávke. Kráčame smerom k námestiu, kde stoja ľudia blízko známeho orloja a čakajú na sklenenú gulôčku, ktorá vypadne presne o jedenástej hodine. Spoločne sa túlame čarovným mestom. Prechádzame sa uličkou, v ktorej vidím snáď všetko, na čo si spomeniem, nápadne mi pripomína šikmú uličku z Harryho Pottera.

„Zdarec, kámo, no té dost, žes dovalil. Nepudeš se mnó na škopek?“ Začujem za mnou. Je to sranda, počuť typický hantec.

„Ty si im rozumel?“ pýtam sa Dana.

„Hej. Škopek je pivo,“ zasmee sa, „ale tiež som občas stratený.“

„Aha, tak. Ale znie to smiešne, keď hovorí tak rýchlo,“ dodávam, pričom sa zatvárim čudne.

„Aj ty rozprávaš rýchlo a cudzincovi to môže prísť smiešne.“ Smeje sa aj naďalej. „Pod' tadiaľto. Ukážem ti vyhlíadku na Špilberk.“ Chytá ma za ruku a ťahá dopredu.

Keď dorazíme, nestíham sa obzerať na všetku okolitú krásu. „Tak to je nádhera! Teraz si to trafil,“ neviem nájsť slová. Dano sa mi smeje, vraj to je tak, keď dedinčan príde do veľkomesta. No a čo!

„Zaujímalo by ma, ako sa dá dostať hore na ten hrad v diaľke. To je hrad Špilberg.“ Prstom ukazuje pred seba, aby mi naznačil, čo myslí. Akoby bolo v diaľke 20 takých hradov!

„Aha, veď tam sú ľudia, museli tam nejako prísť,“ rozmýšľa Dano nahlas.

„No, mňa sa nepýtaj. To ty tu žiješ dva roky,“ smejem sa mu na oblátku teraz ja.

„Pod' sem. Myslím si, že sa tam ide tadiaľto,“ hovorí s presvedčením.

„Danko, nie že sa stratíme!“ dávam najavo svoje obavy.

„Ale, čo sa bojíš, Marcelka. Tu sa nedá stratiť.“ Presviedča ma o opaku zasa on. Nohami prepletáme uličkami, až sa nám na dohľad dostáva hrad Špilberg. Delia nás od neho iba nejaké schody a veľa kráčania smerom hore. Fučím už po pár metroch.

„Danko, stoj!“ zadýchane na neho kričím. „Nevládzem.“ A opieram sa o blízke zábradlie.

„No ty máš teda kondičku,“ smeje sa mi, ale čaká, kým polapím dych, „mala by si začať trénovať a nielen sedieť doma.“

Pomalý nádych a pomalý výdych. Púšťam sa zábradlia a vykročím ďalej. Hneď mi je lepšie. Asi by som mala začať behávať. Hore na hrade je naozaj krásne. Síce je ešte zima, ale zelene je naokolo neúrekom. Vidieť odtiaľ na celé mesto, všetky jeho mestské časti. Fotíme sa a prechádzame sa. Človek tu nebýva každý deň.

Na hrade vo vzduchu veje zavesená vlajka. Na prvý pohľad mi pripomenie rakúsku vlajku.

„Dano? Prečo tu majú vyvesenú vlajku Rakúska? Divné, nie?“ otáčam sa s otázkou na svojho priateľa.

„To nie je vlajka Rakúska, ale tohto mesta, pozri,“ prstom nasmeruje na ňu, „všimni si ten biely pruh úplne hore. Keď sa pozeráš na nebo, trochu splýva, ale pokiaľ sa bližšie prizrieš, uvidíš, že vlajka ma štyri pruhy, nie tri.“

„Aha. Jasné, máš pravdu. Keď som sa lepšie prizrela, vážne, už ho vidím.“ Spokojná s vysvetlením, idem s Danom po boku ďalej. Všimnem si, že blízko pri nás kráča asi 8-ročný chlapec so svojou mamkou. Zrazu prehovorí a do uší sa mi dostane jeho hlas.

„Hele, mami, to znám,“ ukáže na vlajku pred nami, „vždyť to je švédská vlajka.“ Chlapec sa usmieva a cíti sa pyšný, že pozná vlajku pred nami. Mamina po jeho boku až tak pyšne nevyzerá.

„Ale ne, Honzo, to se mýlíš. To není švédská vlajka. Pojďme raději dál.“ Chytá chlapca za ruku a kráčajú ďalej. Ja sa len usmievam, Danko však krúti hlavou, ako si len mohol chlapec tak okato zmýliť túto vlajku so švédskou. Je tam toho!

Keď sa vraciame na byt, už dávno zapadlo slnko. Ulice sú vysvietené a je vidieť nočnú tvár tohto mesta. Na cengot šalín som si zvykla veľmi rýchlo, a tak ich ani nepostrehnem pri tom, ako zaspávam. Takto by sa mi páčilo žiť stále. Túlať sa po meste a spoznávať každý deň niečo nové.

Eva Hančáková, Žena v snehu

(Úryvok)

Bola hore dlho do noci. Opravovala zošity, potom čítala. Pomaly vstala, ponáňovala svoje unavené údy a pozrela cez okno von. Videla tmavé riečne koryto, ktoré sa krivolako vinulo medzi stromami. Pri brehu voda zamrzla, no v strede bola tmavá. Ulicu bolo ledva vidieť, starosta šetril na osvetlení. Pred chvíľou začal padať sneh, ani to nepostrehla. Jemné vločky, ktoré priletúvali z fádne sivej oblohy, pokryli holé konáre stromov a obalili ho jemnou prikrývkou.

Chvíľu ešte čítala, ale nepokoj, ktorý pociťovala celý deň, ju hnal k oknu. Prekvapená zistila, že počasie sa zmenilo. Vetrom hnaná bieloba svišťala okolo okien a lomcovala okenicami. Striasla ju zima. Prihodila do sporáka polienka a ešte viac sa zababušila do hrubého vlneného svetra. Vonku začal zlostne brechať susedov vlčiak, na niečo upozorňoval. Pristúpila k oknu, nič nevidela. Chvíľu pozorovala víriace vločky snehu. Ťažký sneh už ohýbal konáre a vietor stále silnel.

Vtom sa jej niečo zazdalo. Akoby niekto kričal. Pozrela sa na koniec ulice a vtedy ju uvidela. Postava spoly kľáčala, napoly ležala v snehu a okolo nej sa tvorili malé záveje. Schytila hrubú vetrovku a vybehla von. Žena otvorila oči a povedala: „Pomôžte!“ Poznala ju zo schôdzok rodičovského združenia. Monika, jej dcérka, bolo milé dievčatko, len trochu poblednuté a smutné. Ale úlohy mala vždy v poriadku a krásne písala.

Sálala z nej beznádej a jej zaguľatené brucho bolo ako mesiac v splne. Kľáčala na skrvavených kolenách, telo napnuté kŕčmi, krk a plecica zmáčané potom, krvou a čímisi lepkavým a bielym. Mokré pramene vlasov jej zakrývali jedno oko s veľkou modrinou. Druhé bolo privreté a cez veľký opuch ho ani nebolo vidieť. Cez spuchnuté pery ju počula zašepkať: „Pani učiteľka, deti, moje deti.“

„Podťe,“ povedala Viera, zdvihla ju zo zeme a pomaly viedla do domu. Opatrne ju položila na diván v kuchyni a išla pripraviť čaj.

Keď kráčala hore kopcom, ešte stále cítila hnev na opilca, ktorý vyhnal ženu do takej nepohody. Vichrica slabla a ťažký sneh už ohýbal konáre stromov. Veľkou baterkou osvetlila obrysy starých domov, čo stáli na kopci. Ulica bola slabo osvetlená slipeňavými lampami. Prešla okolo prvého domu a pozerala na tmavé okná. Časť múra za domom bola zrútená, vnútri bol kus dlažby a za ňou čosi, čo vyzeralo ako záhrada. Všade záveje a bieloba zvrúteného snehu. V druhom dome začula pohyb a zachrípnutý brechot veľkého psa.

Ďalšie domy stáli vedľa seba, zívali prázdnotou a ich komíny sa pomaly rozpadávali. Malé okienka smutne pozerali do ulice a nevykazovali znaky života. Viera prechádzala okolo nich bokom, smerom raz k jednému, raz druhému, okolo nakopených debničiek, spustnutých dvorov s porozhadzovanými vedrami a zhrdzaveným záhradným náradím. Kráčala a cítila nevyhnutnosť pohromy, ktorá sa na ňu valila ako rieka, proti prúdu ktorej bola bezmocná.

Potom ho zbadala. Dom. Na zákrute cesty, kde sa začínala divočina, stál bokom malý kamenný domec. Spoznala ho podľa popisu ženy a aj preto, že z neho vychádzal malý pásik dymu. Mal zvýšený prah a veľmi nízke dvere.

Spredu bol dlhý a spustnutý, zakrytý dreveným, spoly rozpadnutým gánkom s viničom, teraz už vyschnutým. V ktorúkoľvek inú noc by sa bola otočila a upaľovala by preč. V ktorúkoľvek noc by však sem vôbec neprišla.

Nevedela, čo urobí zoči-voči rozzúrenému opilcovi. Stopy jeho zúrivosti už videla na tvári tehotnej ženy. Premohla sa a vyšla po rozpadnutých schodoch do domu s trasúcimi sa nohami a usilovala sa zastaviť nervózne chvenie celého tela. Presvedčená, že silné búšenie srdca, ktoré jej išlo vyskočiť z hrude, musí počuť aj ten zloduch, ktorý je tam niekde v dome. Dvere boli otvorené a vnútri zablikalo nejasné svetielko. Vtkročila do predsieni s vybitými oknami, zatlčenými preglejkou. Takmer poslepiačky hmatala v tme okolo seba, no kráčala ďalej. Do niečo kopa, prázdna fľaša sa s hrmotom odkotúľala do kúta.

Deti sedeli natlačené na jednej posteli, prikrytej biednou prikrývkou. Miestnosť vyzerala ako kuchyňa i spálňa súčasne. Svetielko z petrolejky stroho osvetľovalo tmavý priestor a prúdilo malým okienkom von. V kúte stál drevený kolovrátok, bola tam veľká zadymená pec a kopa dreva. Otlčené plechové nádoby stáli v malých kôpkach jedna vedľa druhej na krivej polici. V kúte sa opierala o vyšúchaný bok prevrhnutá lavica.

Deti pozerali na ňu nemo, zhrbené a vystrašené. Bolo ich päť. Ich tváre boli ufúľané a rozmazané, špina mala všetky sivé odtiene. Ich oči hovorili aj bez slov o hrôzach, ktoré prežili. Najstaršie dievčatko sedelo za stolom a držalo v ruke ceruzku. Okolo počmárané papiere a na zemi roztrhaný zošit.

„Monika,“ vydýchla prekvapená Viera, keď spoznala svoju žiačku – prváčku. Krásne dievčatko s veľkými očami a dlhým vrkočom. „To otec mi ho roztrhal,“ sledovala Monika pohľad svojej učiteľky, „že vraj škaredo píšem.“ Chudučká hrud' sa roztriasla vzlykotom a k nemu sa postupne pridali aj hlasy ďalších detí.

„No poďte, deti, pôjdeme,“ vybrala z vrečka balík cukríkov a tým hneď upútala pozornosť najmenšieho chlapčeka. Prestal plakať, vytrel si slzičky zafúľanými pästičkami a pribehol k nej.

Keď sa s deťmi ako s krdlíkom vrabčiat blížila k svojmu domu, srdce sa jej upokojilo a prestalo divo tlčať. Aj vietor pred chvíľou ustal, ako keby jej chcel pomáhať.

Na druhý deň hneď po vyučovaní vtkročila do starostovej kancelárie, odhodlaná nájsť východisko pre ubiedenú rodinu. „Musíš s tým niečo urobiť,“ povedala dôrazne. „Zatiaľ zostanú u mňa, no potrebovali by vlastné bývanie.“

Starosta neodporoval, „Už sme sa o tom rozprávali. Zatiaľ by mohli bývať v chalupe po starej Vančovej. Veď vieš, že nemala nikoho. Jej chalupa pripadla obci. A to ostatné tiež dáko vyriešime.“

Odchádzala spokojná, aj keď vedela, že problémy ešte neskončili.

Alžbeta Bujdošová, Starí rodičia

(Úryvok)

Pred tromi týždňami som išla k prarodičom, aby som počúvala ich príbeh, príbeh o tom, ako sa stretli:

„Nikdy som si ho poriadne nevšimla. Vždy sa ukrýval pod tým svojím trojvrstvomým sakom.“

„Zato ONA! Tak ona nosila huňaté vlčie kožuchy. Keď som na nej chcel nechať obe svoje oči, nemohol som. Bránila mi v pohľade na ňu samú.“

Počúvala som, ako o sebe básnili. Hľadeli si do očí, hľadeli, no nevideli. Mali pred sebou svoju minulosť.

„Pamätám si, že som ju prvýkrát oslovil na plese alebo to bol len akýsi večierok?“

„Myslím, že sme boli v krčme. Pýtal si sa ma, teda vravel si mi, koľko mám zaplatiť,“ nato sa starká rozosmiala.

„Ako ste vedeli, že ste tí praví?“ spýtala som sa

„Drahá moja, to nevie nikto a mi už dupľom nie. Láska príde, aj keď tam na začiatku nie je. Skôr alebo neskôr ťa chytí za rameno a odtiahne do priepasti, z ktorej niet úniku. Zbadáš ju, to áno, aj ju pocítiš, to nevravím. No vráťme sa späť,“ buchla starca po pleci, „a TY mi prosím ťa neskáč do môjho rozprávania, dobre?“

„Áno, drahá, nebudem,“ lišiacky na mňa žmurkol starý otec.

„Ty jeden prešibaný starec,“ chcela povedať, no nakoniec si to nechala pre seba.

„Takže, kde som to skončila?“

„Ja mám mlčať, na mňa sa nepozerať.“

„Pri saku.“

„Ach, áno, správne, zatiaľ som nič nepovedala, ďakujem ti.“

„Ale starká...“

„Prepáč mi, dieťa moje, tak teda začnem od znova.“

„Nikdy si si ho poriadne nevšimla,“ zopakovala som jej prvé slová.

„Nikdy, skutočne. Mnohokrát stál pri mne, len akosi sme na seba nereagovali. Mám s ním dokonca aj mnoho fotiek z čias, keď sme sa nerozprávali, ani nepoznali. Vlastne, nezdá sa mi, že by sa mi tvoj dedko niekedy predstavil. Ale o tom neskôr,“ odkašľala si, „keď som dokončila strednú školu, zabalila som si kufre a odsťahovala som sa z rodného domu. Mala som na pláne cestovanie...“

„Ja som to chcel tiež,“ vykrikol dedo tak rýchlo, akoby sa bál, že ho zahriakne skôr než stihne dopovedať.

„Presne to som išla povedať, keby si ma neprerušil.“

„Čiže ste mali spoločný cieľ?“

„Ani zďaleka.“

„Ja som šiel len tu, za mesto do neďalekej dediny za prácou kvôli rodine, kvôli chorobe, ktorú dostala väčšinu z nás. Matka aj otec boli chorí a moji traja bratia, príliš malí na to, aby robili, tak som išiel.“

„Stretli sme sa deň pred mojím odchodom v krčme, kde pracoval.“

„Tam ste sa prvýkrát oslovili?“

„Áno, slovom 3,60,“ zasmial sa dedko, „dobré si pamätám, láska moja vzácna?“

„Teraz to už nevyžehlíš.“

„Len to?“

„Nie, nie, ešte zbohom,“ smial sa ďalej.

„A to je všetko? Tieto dve vety?“

„Slová, no áno, len tieto dve. Viac už nič. Dôležité bolo to, čo sa stalo neskôr.“

„Začala mi písať.“

„Alebo skôr ty mne,“ teraz sa smiala ona jemu, áno, babi! takto sa to robí, nech muži vidia, čo ženy dokážu, „boli to listy celkom slušné, priateľské, o nič nešlo.“

„Niekoľkokrát som ju pozval von.“

„Ja som odmietla.“

„Ako kamarát.“

„Pretože som nemala čas, samozrejme.“

Cítila som, akoby ich posledné slová boli citátni na zdrapoch papiera, ktorý koloval z mesta do mesta, či lepšie z dediny do mesta.

„To je nie až tak podstatné. Hlavný je ten fakt, že sme sa skamarátili, akýmsi spôsobom. On a ja. Kamaráti či vlastne ani tak nie, asi iba známi.“

„Teda kamaráti alebo známi?“ to predsa nie je jedno a to isté.

„Známi,“ potvrdili obaja.

„Len?“

„Áno, vtedy sme boli mladí, mali sme ciele, nerozmýšľali sme až tak veľmi nad láskou. Ja som chcela študovať. Mala som na pláne odísť niekam preč, napríklad do Francúzska, okúsiť krásu, ktorá u nás nekvitla.“

„Tá doba bola celkom iná, nedalo sa to, a tak sme sa opäť stretli.“

„Nepreerušuj ma znova!“ zahriakla ho slovom aj vankúšom po hlave, „ja som snívala o niečom novom, o nepoznanom, o tom, že niečo vynájdem, lenže potom som ho stretla.“

„Dedka,“ vyslovila som, akoby som vedela, čo nasleduje.

„Nie, jeho nie.“

„Koho teda? Veď museli ste sa dať dokopy, inak by ste neboli teraz manželia.“

„Nechaj ma to dokončiť, drahá,“ zavrela oči babka, „síce si spomínam dosť matne, viem, že som niekam utekala, hádam na vlakovú stanicu. Áno, tak to bolo! V ruke som držala posledný lístok, mala som veľké šťastie, že som ho ešte zohnala. Vlaky boli preplnené pre blížiacu sa sviatku a ja som, tak ako každý, chcela byť doma, v známom teple rodiny. Na tom lístku bolo síce moje meno, prišiel by však nazmar, ak by som nestihla odchod. Vieš, v ten deň boli všade zápchy, akoby sa celé mesto sprisahalo proti mne...“

„A že vraj si nepamätáš! Ha!“

„Na také sa nedá zabudnúť.“

„Stretla si svoju prvú lásku, však?“

„Len nie tú pravú,“ chytila dedkove ruky do svojich, „stretla som dedkovho najbližšieho kamaráta.“

„Počkať?! Čože? Ty si chodila s dedkovým kamarátom? Ako to?“

„Jednoducho sa to stalo. Také veci sa niekedy dejú. Ani nevieš, ako a v jednu chvíľu si na zemi s kufrom, v blate a nad tebou stojí známy tvojho známeho, podáva ti ruku a pýta sa ťa, kam ideš.“

„V skratke povedané.“

„Takže ťa odprevadil na stanicu?“

„O čosi lepšie, cestoval so mnou, dokonca so mnou aj sedel, bola to zhoda náhod.“

„A vieš, že ani nie? Deň po tom mi povedal, že si vymenil lístky s nejakou starenkou.“

„To je jedno, keby nebolo jeho, nikdy by som nebola s tebou,“ dala dedkovi pusu na líce.

„Keď som sa dozvedel, že spolu chodia, nerobil som si z toho nič. On bol môj kamarát a ona niekto, s kým som si krátko písal. Čas bežal.“

„Často sme ho brali so sebou. Stali sme sa nezabudnuteľnou trojkou. Priateľské trio.“

„Cítil som sa niekedy ako tretie koleso na voze,“ prehodil pomedzi reč, len tak nenápadne.

